

Міністерство культури та стратегічних комунікацій України
КЗВО «Дніпровська академія музики» ДОР»

РОБОЧА ПРОГРАМА
НОРМАТИВНОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ПСИХОЛОГІЯ ОСОБИСТОСТІ МУЗИКАНТА»

Рівень вищої освіти – Другий
Ступінь вищої освіти – Магістр
Галузь знань – 02 Культура і мистецтво
Спеціальність – 025 Музичне мистецтво
Освітньо-наукова програма – «Музичне мистецтво»

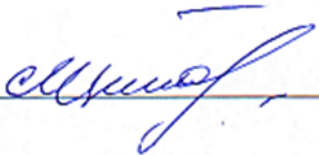
Д н і п р о
2 0 2 4

Розробник:

Аршава Ірина Федорівна – Заслужений працівник освіти України, доктор психологічних наук, професор, професор кафедри музикознавства, композиції та виконавської майстерності.

Робоча програма вибіркової навчальної дисципліни «Психологія особистості музиканта» відповідає стандарту другого рівня вищої освіти (ступінь «магістр») галузі знань 02 «Культура і мистецтво», спеціальності 025 «Музичне мистецтво», освітньо-науковій програмі «Музичне мистецтво» 2024 року, навчальним планам підготовки здобувачів освітнього ступеня «магістр» 2024 / 2025 навчального року, методичним рекомендаціям Міністерства освіти і науки України (лист 1/9-434 від 09.07.2018 року «Щодо рекомендацій з навчально-методичного забезпечення»).

Гарант ОНП

Світлана ЩИТОВА

Робочу програму навчальної дисципліни «Психологія особистості музиканта» другого рівня вищої освіти (освітній ступінь «магістр») галузі знань 02 «Культура і мистецтво», спеціальності 025 «Музичне мистецтво» затверджено та введено в дію рішенням науково-методичної ради КЗВО «Дніпровська академія музики» ДОР (протокол № 6 від «27» червня 2024 року).

Голова ради

Дмитро ВОЛОВИК

Робочу програму навчальної дисципліни «Психологія особистості музиканта» другого рівня вищої освіти (освітній ступінь «магістр») галузі знань 02 «Культура і мистецтво», спеціальності 025 «Музичне мистецтво» розглянуто і схвалено на засіданні кафедри музикознавства, композиції та виконавської майстерності КЗВО «Дніпровська академія музики» ДОР (протокол № 6 від «26» червня 2024 року).

Завідувач кафедри

Марина БАРАКУТА

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, рівень і ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів – 3	Галузь знань – 02 Культура і мистецтво	Вибіркова
Загальна кількість годин – 90	Спеціальність – 025 Музичне мистецтво	Рік підготовки – 1-й
Тижневих годин: аудиторних – 2 самостійної роботи – 2	Освітньо-наукова програма – «Музичне мистецтво»	Семестр – 2-й
Співвідношення кількості аудиторних занять до самостійної роботи – 1/1, 14	Рівень вищої освіти – другий (освітньо-науковий)	Практичні, семінарські – 42 години
Вид контролю – залік	Ступінь вищої освіти – «магістр»	Самостійна робота – 48 годин

2. Мета, завдання, компетентності та програмні результати навчання

2.1. Мета – формування професійних компетентностей, необхідних для опанування, інтерпретації сучасних уявлень про феномен «особистість» у психології, властивості та специфіку останньої з метою розвитку здатності до розуміння природи поведінки, діяльності, вчинків людини та урахування вищезазначених особливостей у процесах самовдосконалення, міжособистісної взаємодії у професійній та викладацькій діяльності.

2.2. Завдання:

2.2.1. Розглянути основні науково-психологічні підходи до феномену «особистість», загальні уявлення про її структуру з позицій сучасних вітчизняних та зарубіжних теорій особистості.

2.2.2. Окреслити сутність та специфіку психологічних характеристик особистості з позицій системного підходу з урахуванням біологічних, соціальних та психологічних детермінант розвитку поведінки та функціонування особистості музиканта в соціумі.

2.2.3. Визначити основні психологічні підходи до гармонізації стану особистості у порівняльно-віковому і діяльнісно-професійному аспектах з урахуванням психологічної специфіки особистості.

2.3. Компетентності:

Інтегральна компетентність (ІК)

Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у галузі музичної професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій в теорії, історії музики, у педагогіці, виконавстві та характеризується невизначеністю умов і вимог.

2.3.1. Загальні (ЗК):

ЗК2 Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми;

ЗК5 Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

2.3.2. Фахові (ФК)

ФК6 Здатність викладати спеціальні дисципліни в закладах освіти з урахуванням цілей навчання, вікових та індивідуальних особливостей здобувачів освіти;

ФК9 Здатність здійснювати науково-педагогічну діяльність в закладах освіти.

2.4. Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН 7 Володіти термінологією музичного мистецтва, його понятійно-категоріальним апаратом.

ПРН 8 Здійснювати викладання гри на інструменті / вокалу диригування / теорії, історії музики / композиції з урахуванням потреб здобувача освіти, цілей навчання, вікових та індивідуальних особливостей здобувача.

3. Програма навчальної дисципліни

РОЗДІЛ 1. ОСОБИСТІТЬ ЯК ЦЕНТРАЛЬНА ПРОБЛЕМА В ПСИХОЛОГІЇ

Тема 1. Предмет курсу

Вступ до дисципліни «Психологія особистості». Загальне уявлення про особистість та її структуру. Основи теорії особистості у зарубіжній та вітчизняній психології. Психологічна характеристика особистості з позицій біопсихосоціальної парадигми.

Тема 2. Загальне уявлення про особистість, її структуру та закономірності формування.

Предмет та завдання вибіркової дисципліни «Психологія особистості». Теоретична розробка проблеми. Створення психологічно обумовленої стратегії і тактики вивчення особистості. Закономірності і механізми розвитку, формування та прояву особистості. Структура особистості. Індивід, людина. Особистість, індивідуальність. Проблема біологічного і соціального оточення особистості. Ототожнення особистості з її ставленнями. Визначення особистості як сукупності суспільних відносин. Біосоціальна сутність особистості. Поняття норми у психології.

Тема 3. Основні теорії особистості у зарубіжній психології.

Психодинамічний підхід у психології особистості: класичний психоаналіз З. Фрейда та аналітична теорія К. Юнга. Індивідуальна психологія А. Адлера. Гуманістичний психоаналіз Е. Фромма. Соціокультурна психологія К. Хорні. Епігенетична теорія розвитку особистості Е. Еріксона. Теорія типів особистості Г. Айзенка. Структурна теорія рис особистості Р. Кеттела. Теорія Ж. Піаже (розвиток мислення в онтогенезі). Теорія особистісних конструкторів Дж. Келлі.

Гуманістичний напрям у психології особистості: теорія самоактуалізації А. Маслоу. Феноменологічна теорія К. Роджерса. Особистість у логотерапії В. Франкла. Біхевіоризм: Б. Скіннер як фундатор теорії оперантного навчання. Соціально-когнітивна теорія А. Бандури. Теорія соціального навчання Дж. Роттера.

Тема 4. Загальна характеристика вітчизняних теорій особистості та нові погляди на особистість з позицій неklasичної та постнеklasичної науки.

Традиції дослідження особистості у вітчизняній психології. Особистість як сукупність ставлень людини. Теорія особистості В.М. Мясищев. Погляди на проблему особистості Б.Г. Анан'єва. Структура особистості за К.К. Платоновим, С.Л. Рубінштейном, В.С. Мерліном. Особистість в культурно-історичній теорії В.С. Виготського. Основні положення теорії особистості О.М. Леонт'єва з позицій діяльнісного підходу. Проблема особистості у роботах Г.С. Костюка, Е.Л. Носенко, С.Д. Максименка. Концепція психоенергетичної цілісності М.П. Варій.

Нові погляди на розуміння особистості з позицій постнеklasичної науки: трансперсональний підхід до людини С. Грофа. Взаємна функціональна цінність особистості і суспільства у концепції А. Менегетті. Синенергетичний підхід: людина як самоорганізуюча система (В.С. Степін, В.Е. Клочко, Е.М. Князева, І.В. Єршова-Бабенко).

РОЗДІЛ 2. ПСИХОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ОСОБИСТОСТІ МУЗИКАНТА

Тема 5. Індивідуально-психологічні властивості особистості

Загальна характеристика властивостей людини як індивіда. Темперамент. Фізіологічні основи темпераменту. Психологічна характеристика типів темпераменту. Роль темпераменту у діяльності людини. Урахування типу і властивостей темпераменту в процесах спілкування та взаємодії. Зв'язок темпераменту та індивідуального стилю діяльності. Зв'язок темпераменту з основними властивостями особистості. Характер, його

структура, типи і закономірності формування. Характерологічні особливості особистості. Акцентуації характеру (К. Леонгард, А.Е. Лічко). Соціальні типи характеру за Є. Фромом. Поняття про аномальний розвиток особистості (патохарактерологічне формування особистості, розлади особистості). Здібності: структура, різновиди. Індивідуальні відмінності у здібностях та їх біологічні передумови. Здібності, задатки і індивідуальні відмінності особистості. Загальні здібності. Спеціальні здібності. Творчі здібності. Навчальні здібності. Теоретичні і практичні здібності.

Тема 6. Емоційно-вольова сфера особистості

Психологічні теорії емоцій. Природа емоцій та їх фізіологічні механізми. Вираження емоцій. Інтенсивність емоційних проявів: настрій, афект, стрес. Впорання зі стресом. Хвороби стресу. Поняття про психосоматичні та невротичні розлади. Механізми та функції стресоподолаючої поведінки. Класифікація копінг-стратегій. Емоційна стійкість особистості. Поняття про стан «поток». Почуття і емоції. Види почуттів. Вищі почуття. Можливості розвитку емоційної сфери особистості. Поняття про волю. Вольовий акт і його структура. Вольові якості і механізми їх формування. Вольова регуляція емоцій. Самовиховання і його можливості. Воля і мотивація.

Тема 7. Потребнісно-мотиваційна та ціннісно-смилова сфери особистості

Активність особистості та її джерела. Класифікація потреб. Потреби, мотиви та цілі діяльності. Потреби як рушійна сила особистості. Класифікація мотивів. Структура і основні параметри мотиваційної сфери людини. Свідома та несвідома мотивація. Самооцінка і рівень домагань як чинники мотивації. Поняття та рівні смислової сфери. Динаміка смислових процесів. Сенс життя та його значення для особистості. Цінності особистості.

Тема 8. Розвиток особистості

Формування особистості. Соціалізація особистості. Роль дитинства у становленні особистості. Соціальні чинники і розвиток особистості. Основні теорії та напрямки розвитку особистості в дитинстві. Психологія юнацького віку. Формування самосвідомості. Соціалізація особистості. Соціальний контроль та механізми його функціонування. Поняття про психологію особистісного зростання, передумови позитивного функціонування особистості та психологічне благополуччя.

4. Структура навчальної дисципліни

	Кількість годин	
	Усього	У тому числі

Назва розділу і теми		Лекції	Практ.	Лабор.	Індив.	Сам. р.
Розділ 1. Особистість як центральна проблема психології						
Загальні уявлення про особистість та її структуру. Основні теорії особистості.	8	4				4
Закономірності і механізми розвитку, формування та прояву особистості. Індивід, людина, особистість, індивідуальність. Поняття норми у психології.	8	4				4
Основні теорії особистості у зарубіжній психології. Психодинамічний напрям у психології. Гуманістичний напрям. Інші теорії і напрями психології.	8	4				4
Традиції, дослідження особистості у вітчизняній психології та теорії особистості. Нові погляди на особистість з позицій некласичної та посткласичної науки.	8	4				4
Розділ 2. Психологічна характеристика особистості музиканта						
Індивідуально-психологічні властивості особистості, темперамент та його психологічна характеристика. Характер, характерологічні особливості особистості. Акцентуації характеру. Поняття про аномальний розвиток особистості. Здібності: структура, різновиди.	18	8				10
Емоційно-вольова сфера особистості. Механізми емоцій. Воля. Вольові якості і механізми їх формування. Порушення емоційно-вольової регуляції.	13	6				7
Потребнісно-мотиваційна сфера особистості. Структура. Самооцінка і рівень домагань. Цінності особистості.	14	6				8
Розвиток особистості. Самосвідомість. Соціалізація.	13	6				7

«Я» - концепція особистості. Передумови позитивного функціонування особистості. Психологічне благополуччя особистості.						
Усього годин	90	42				48

**5. Теми практичних занять
навчальним планом не передбачені**

**6. Теми лабораторних занять
навчальним планом не передбачені**

**7. Теми індивідуальних занять
навчальним планом не передбачені**

8. Самостійна робота

<i>Назва розділу і теми</i>	<i>Усього годин</i>
Загальні уявлення про теорії, структуру, функції та індивідуально-психологічні особливості особистості.	4
Емоційна стійкість та її особистісні детермінанти з позицій адаптаційної і когнітивної теорії стресу. Емоційний інтелект як інтегральна особистісна властивість.	4
Особливості особистості і професія. Витоки ефективності професійної діяльності (психологічний аспект). Психологія оптимального переживання («стан потоку» у музичній діяльності).	4
Психологія «Я-концепції» особистості. Позитивність образу «Я» і психологічне благополуччя особистості.	4
Передумови позитивного психічного функціонування особистості.	10
Роль різних форм прояву інтелекту у зумовленні якості життя особистості.	7
Основні напрямки гармонізації та самовдосконалення особистості.	8
Психологія особистісного зростання.	7
Усього годин	48

9. Індивідуальні завдання навчальним планом не передбачені

10. Методи та технології навчання

Вивчення навчальної дисципліни «Психологія особистості музиканта» передбачає поєднання різних методів і технологій викладання. Серед них активні методи, наочні (ілюстрування, демонстрування, комп'ютерна презентація); метод проблемного викладу теоретичного матеріалу, праця з навчально-методичними матеріалами, науковими статтями та електронними ресурсами (конспектування, тезування, анотування, есе, аналітичні етюди); методи організації та проведення самостійної роботи (виконання проєктів, індивідуальних та творчих завдань).

11. Методи та критерії оцінювання

Методи оцінювання запланованих програмних результатів навчання: тестування (підсумковий контроль), академічні есе, виступи.

Кафедрою соціально-гуманітарні дисципліни встановлені такі **критерії оцінювання** знань і компетентностей здобувачів з навчальної дисципліни:

«відмінно»:

- 1) високий рівень володіння теоретичними знаннями;
- 2) вільне застосування практичних навичок;
- 3) правильно, без жодної помилки виконані всі завдання.

«дуже добре»:

- 1) дуже добрі знання теоретичного матеріалу;
- 2) вміння застосовувати теоретичні знання у практичних завданнях;
- 3) незначні помилки у виконанні завдань, наявність окремих неточностей.

«добре»:

- 1) достатня міра засвоєння ключових теоретичних понять;
- 2) окремі неточності й помилки при виконанні завдань.

«задовільно»:

- 1) наявність загальних теоретичних знань на рівні уявлень.

«достатньо»:

- 1) наявність окремих уявлень про вивчений матеріал;
- 2) не виконано більшу половину завдань.

«незадовільно з можливістю повторного складання»:

- 1) незнання більшої частини навчального матеріалу;
- 2) невміння застосовувати теоретичні знання на практиці;
- 3) майже повна неспроможність виконання завдань.

«незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни»:

- 1) відсутність будь-яких уявлень про вивчений матеріал;
- 2) неспроможність виконати жодне завдання.

12. Методичне забезпечення

- 12.1. Інтерактивний комплекс навчально-методичного забезпечення.
- 12.2. Друковані та електронні навчальні матеріали (за темами).
- 12.3. Навчальні відеоматеріали (за темами).
- 12.4. Майстер-класи відомих викладачів та практичних психологів.

13. Рекомендована література

Основна

1. Аршава І. Ф., Бунас А. А. Прогностична компетентність як внутрішній регулятор поведінки особистості: Монографія. К.: Освіта України, 2019. 170 с.
2. Аршава І. Ф., Знанецька О. М., Носенко Е. Л. Позитивність образу «Я» і психологічне благополуччя особистості: Монографія. Дніпро: Інновація, 2017. 234 с.
3. Аршава І. Ф., Кутєпова-Бредун В. Ю. Психологія музиканта-виконавця: Монографія. Дніпро: Свідлер А.Л., 2020. 164 с.
4. Аршава І. Ф., Носенко Е. Л. Аспекти імпліцитної діагностики емоційної стійкості людини: Монографія. Дніпро: ДНУ, 2008. 468 с.
5. Аршава І. Ф., Черненко М. І. Психофізіологія: підр. з грифом МОН. К.: Вища освіта, 2006. 492 с.
6. Варій П. Курс загальної психології: Підручник (у 2 т.) Київ: Алерта, 2015. 758 с.
7. Грисенко Н. В., Носенко Е. Л. Роль позитивних цінностей і властивостей особистості у попередженні емоційного вигорання педагога: Монографія. Дніпро: ДНУ, 2020. 164 с.
8. Канавець Р. Психологія особистості: Навч. посіб. К.: Алерта, 2021. 134 с.
9. Максименко С. Д., Максименко К. С., Папуча М. В. Психологія особистості: Підручник. Київ: КММ, 2007. 295 с.і
10. Мельничук О. Б., Пасічник Р. Ф., Волкова А. М. та ін. Психологія особистості: Хрестоматія: Навч. посіб. К.: НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2009. 532 с.
11. Мирон В. Психологія особистості. Львів: Львівська політехніка, 2016. 608 с.
12. Москалець В. П. Психологія особистості: Навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2022. 262 с.
13. Москалець В. П. Психологія особистості: Підручник. К.: Ліра-К, 2020. 364 с.
14. Носенко Е. Л., Аршава І. Ф. Роль різних форм прояву інтелекту у зумовленні якості життя особистості. Дніпро: Свідлер, 2019. 72 с.

15. Носенко Е. Л., Аршава І. Ф. Сучасні напрями зарубіжної психології: психологія особистості: Підручник (з грифом МОН). Дніпро: ДНУ, 2010. 364 с.
16. Павелків Р. В. Особистість у контексті морального та професійного зростання: Монографія. К.: Центр учбової літератури, 2020. 192 с.
17. Щербініна О. М. Сучасні тенденції розвитку професійної музичної освіти: *Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя*: Психолого-педагогічні науки: зб. наук. пр. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2015. № 1. С. 70-72.
18. Яремчук О. В. Психологія етнокультурної міфотворчості особистості: Монографія. К.: Фенікс, 2016. 431 с.

Додаткова

1. Аршава І. Ф. Емоційна стійкість людини та її діагностика: Монографія. Дніпро : ДНУ, 2006. 336 с.
2. Аршава І. Ф., Корнієнко В. В. Основи клінічної психології: Підручник. Дніпро : Свідлер А.Л., 2020. 148 с.
3. Аршава І. Ф., Кутєпова-Бредун В. Ю. Навчальний посібник до вивчення курсу «Психологія творчості»: Навч. посіб. Дніпро : ДНУ, 2019. 48 с.
4. Байсара Л. І., Носенко Е. Л. Методичний посібник до вивчення курсу «Позитивна психологія». Дніпро : АКЦЕНТ ПП, 2014. 110 с.
5. Копець Л. В. Психологія особистості: Навч. посіб. для студентів ВНЗ. К. : Києво-Могилянська академія, 2008. 458 с.
6. Котова Л. М. Емоційна стійкість як засіб формування інструментально-виконавської надійності у студентів музично-педагогічних факультетів: автореф. дис. ... канд. пед. наук.: спец. 13.00.02 Теорія та методика навчання. / Нац. пед. ун-т ім. М. Драгоманова. К., 2001. 18 с.
7. Кремешна Т. Музичне мислення як фактор професійного становлення майбутніх учителів музики. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*. Умань: Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, 2012. Вип. 6, ч. 2. С. 140-148.
8. М'ясоїд П. А. Загальна психологія: Навч. посіб. Вінниця : Універсум, 2008. 256 с.
9. Максименко С. Д. Генеза здійснення особистості. К. : ТОВ «КММ», 2006. 240 с.
10. Моляко В. О. Психологія творчості – нова парадигма дослідження конструктивної діяльності людини. *Практична психологія та соціальна робота*. Умань: Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, 2004. Вип. 8. С. 1–14.

11. Носенко Е. Л., Аршава І. Ф., Кутовий К. П. Форми відображеної оцінки емоційної стійкості та емоційної розумності людини. Дніпро : Інновація, 2011. 178 с.
12. Овчаренко Н. А. Особистісно-орієнтований підхід у професійній підготовці майбутніх вчителів музичного мистецтва до вокально-педагогічної діяльності. *Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя: Психолого-педагогічні науки*: зб. наук. пр. Ніжин : Вид-во НДУ ім. М. Гоголя, 2013. Вип. 2. С. 150–155.
13. Овчаренко Н. А. Тезаурус наукового дослідження музичної освіти / Музична освіта: філософський, мистецтвознавчий та педагогічний наголоси: Монографія. Кривий Ріг: ФОП Чернявський Д. О., 2018. 300 с.
14. Олексюк О. М. Розвиток духовного потенціалу особистості у постнекласичній мистецькій освіті: Монографія. К. : Київський столичний університет імені Бориса Грінченка, 2017. 492 с.
15. Семенова Р. О., Корольов Д. К. та ін. Психологічна діагностика обдарованості: Монографія. К.-Кіровоград: ТОВ «Імекс-ЛТД», 2012. 241 с.
16. Столяренко О. Б. Психологія особистості: Навч. посібник: К. : Центр учбової літератури, 2012. 280 с.
17. Титаренко Т. М. Сучасна психологія особистості. К. : Центр учбової літератури, 2013. 371 с.
18. Фурман А. В. Психодіагностика особистісної адаптованості. Тернопіль: Економічна думка, 2000. 197 с.
19. Яблонко В. Я. Психолого-педагогічні основи формування особистості: Навч. посіб. К.: Либідь, 2008. 220 с.
20. Arshava I., Kutepova-Bredun V. The personality features of the professional and amateur musicians. *Science and education a new dimension journal*. Budapest, 2015. P. 68–72.
21. Arshava I., Kutepova-Bredun V. The specifics of psychological well-being of the professional and amateur musicians. *Quare*. The Czech Republic, 2018. P. 46—.
22. Croom A. M. Music, Neuroscience and the Psychology of Well-being: A Precip. *Frontiers in Psychology*. Pully, Switzerland: Frontiers Research Foundation, 2012. Vol. 2. Article 393. 15 p.
23. Davies J. B. The psychology of music. London: Hutchinson, 1978. 318 p.
24. Kemp A. The personality structure of the musician: IV Incorporating group profiles in to a comprehensive model. *Psychology of Music*, 1991. Vol. 10. P. 13–16.

14. Інформаційні ресурси

1. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського: електронні ресурси.
URL : <http://www.nbuv.gov.ua/node/2116>
2. Українська наукова: національна реферативна база. URL
<https://www.ube.nlu.org.ua>
3. Index Copernicus. URL : <http://journals.indexcopernicus.com>
4. Scopus: база даних. URL: <http://www.scopus.com>
5. Web of Science: база даних. URL : <https://web.archive.org>